

53/11001 1137

286

1212 1137

1212 1137

२४६

होमसूत्रम्

५४ खर्वितश्रुति ॥ १३३ ॥ मद्रुकुसुमं नैव वदन्ति द्रव्यं धर्मं ॥ सर्वतीर्थहरं नैव वदन्ति सर्वकामघ-
 नघ्नं ॥ १३४ ॥ यः पृथुपावनादि रक्षुः नियमिदं नरः ॥ सोऽयमायुः सुखं वाञ्छन् ॥ ल-
 नमाक्रमवत् ॥ १३५ ॥ अग्निमीव तमाभ्युपेक्ष्य स नरः पद्मकवः पद्मगद्गसमश्रुतिः ॥ स का-
 लेन यथायुक्तो द्विगुणं घृष्टदायिविः ॥ १३६ ॥ आदित्यं स्य नमस्तु ॥ नैव कुर्वन्ति दिनं दिनं ॥
 जन्मान्तरसेहं प्रभुं दाविदंतापकीयतः ॥ १३७ ॥ ॥ नृनिघ्नीरुविद्यां रुवपुत्राः पृथीकृष्ण-
 र्जितसंवाह आदित्यं रुदयसं पूर्णसिमां ॥ ॥ सच सेव ८८८ आवाटपुत्रं वउदित्यं द-
 वरुसुत्रं शत निमित्तं ॥ यः स मसुद्धं वाक्यं पवनमन्त्रं ॥ ८८८ ॥

पञ्चन्यासाष्टयाः शिवः तानि जिह्वातन् सता विन्यासं यथासूर्यकृत्तयाधुदिवाकरं
॥ १३ ॥ नासिकाग्रान्यसूतान् मुखवर्गकस्तन्नासत् ॥ यज्जन्ममाष्टयाः शिवः तानि जिह्वा
तन्नासत् ॥ १४ ॥ सूर्ध्वं नगर्गकं ॥ १५ ॥ यथास्ति गतं तत् ॥ वाक्काशु पूर्वर्गं तन्निर्वर्गं
पृष्ठमाग्रसेत् ॥ १६ ॥ वन्तुलदक्षिः ॥ १७ ॥ हस्तवर्गं वासगकं ॥ कक्षाधु विन्यासः ॥ हस्तवृ
क्षकं ॥ पादुकादग्रं पादुकाग्रं ॥ १८ ॥ उदरवर्गं विन्यासः ॥ पादुकादग्रं ॥ कक्षा
धु विन्यासः ॥ १९ ॥ कक्षाधु विन्यासः ॥ २० ॥ जानाशु ॥ यन्निर्गन्तुं सविगर्गं ॥ २१ ॥ पाद
धु विन्यासः ॥ २२ ॥ यथासूर्यकृत्तयाधुदिवाकरं ॥ २३ ॥ वाक्काशु पूर्वर्गं तन्निर्वर्गं ॥ २४ ॥

। गवसह । अमृ । दि विदि कुरुयं न्यसत ॥ १९ ॥ अथ आदित्य विन्यासादवाना
 सविदूहरे ॥ ०० मं रक्षा न्यस न्याथसमुयेति पत्र मं पदं ॥ २० ॥ कामकाधकतात्या
 मान्म योगनायसे गय ॥ सयौद पितर्यज वैर्यमम धूपनाजय ॥ २१ ॥ विपुसंकट
 कालेषु तन्मजालसमागम ॥ विरुष्टाजयता न्यास महापादकनाशन ॥ २२ ॥ विरुष्ट
 एकसमूह्यन्तः तीव्रकान्तसमूह्यन्तः ॥ गिरावागनियत्रागं सर्वथाधि विनाशन ॥ २३ ॥ कृष्ट
 थापितथादृक् नागमद्य विविधसुध ॥ जयतस्तुष्टिगिरुष्टाष्टगुणाशुव ॥ २४ ॥ आदि
 यमस्तुष्टयुक्तः आदित्यशुदनश्चनः आदित्यात्तापनादवा सादित्यपत्रमधन ॥ २५ ॥

आदित्यमर्जयवशः। आदित्यमर्जयः किरः। आदित्यमर्जयः समतज्जलदा रति ॥२०॥
 विर्यधामर्जयः तृथ्यसंनदुष्काद्युत्थाननः॥ नमः प्रतिनिधिं जन्म जन्मानि जातन
 ॥२१॥ जगत्कर्मिणं पाथक्रोदित्यद्वयमया ॥ यच्चुत्वा मृच्छं नं पापैरुत्थय नार्कसर्गं कृ
 ति ॥२२॥ ॐ नमस्तुभ्यं आदित्याय ॥ ॥ आदित्यः सविता सूर्यः स्वर्गः पूजागणैः
 मान् ॥ पूर्वः सूर्यः निकाशान् सूर्यः विना विप्ररावन ॥२३॥ हिनये गुरुः सिद्धिं निराकृपना
 राक्षसावविः॥ सार्वः आगमपतिः प्रीमात् ॥ तद्दधयतामवान् ॥२४॥ तसि प्रहारात्
 शा - तास्यद्यतमान् ॥२५॥ कर्णः विनावनः कर्णः सहस्रासेमोहायुः ॥२६॥ विवशः

त्वमर्जयः सूर्यः विहाराः तिष्ठतामवान् ॥ चर्मनमिः पतंगधुप्रव्याः सिद्धरावति ॥२७॥
 इति द्वयमतिगतिः ॥ सूर्यः सूर्याः निर्मेतया ॥ सूर्यः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः
 सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः
 ॥२८॥ अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः
 सूर्यः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः
 ॥२९॥ अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः
 सूर्यः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः
 ॥३०॥ अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः
 सूर्यः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः सूर्याः
 ॥३१॥ अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः अग्निमहाः

[illegible]

कीयतमानमः॥ प्रदीपाय प्रगल्हाय योग्यकायतमानमः॥ ४५॥ नमस्कृद्वाटपतयमृषि
दीपगतयतमः॥ तस्यैकालवकाहसर्वक्रियतमानमः॥ ४६॥ स्ववदजईवदगमवदनमा
श्रुत॥ तमाहाटकप्रियः राहकनायकैर्नानमानमः॥ ४७॥ जयाय जयराजाय हविः
धायतनमः॥ दिशाय दिशुपायः ग्रहानां पगयनमः॥ ४८॥ नमस्कृद्भूवयनिर्गः सर्वक
पुद्गलात्मनः॥ तमावेकल्यनामाय नमः दिशयकुम्भः॥ ४९॥ त्वं प्राणित्वं धनिवक्ता त्वं कृत्वा
जायति॥ त्वमवब्रूदाब्रूदा त्वावायुमभित्वमवव॥ ५०॥ याजनातासिहसुदधगतवदवमा
जत॥ त्वमनतिमियाध्वनकुमसाननमाश्रुत॥ ५१॥ ययतधुनमाश्रुयैष्टुगधुनमानमः॥ पा

धर्मधनममृतं नमस्तुते सर्वदा ॥ ५२ ॥ अष्टसाधनं त्रिंशत्पञ्च
 गथा ॥ तेषामष्टव द्वाविंशत्तान् वेदावतापन ॥ ५३ ॥ सुवर्णं नमस्तुते
 कनका ॥ मार्गनिर्गम्य निवृत्तं पोष विदुः सनातन ॥ ५४ ॥ अनामस्य
 ॥ ५५ ॥ अनामस्य ॥ ५६ ॥ अनामस्य ॥ ५७ ॥ अनामस्य ॥ ५८ ॥ अनामस्य
 ॥ ५९ ॥ अनामस्य ॥ ६० ॥ अनामस्य ॥ ६१ ॥ अनामस्य ॥ ६२ ॥ अनामस्य
 ॥ ६३ ॥ अनामस्य ॥ ६४ ॥ अनामस्य ॥ ६५ ॥ अनामस्य ॥ ६६ ॥ अनामस्य
 ॥ ६७ ॥ अनामस्य ॥ ६८ ॥ अनामस्य ॥ ६९ ॥ अनामस्य ॥ ७० ॥ अनामस्य

स्वयंपरु ॥ ७२ ॥ एष दवादिदवानां सर्वमाख्यायत ऊगन ॥ यद्यक कृदिरुतानां स
 दकीनुदकसुधा ॥ ७० ॥ एषलाकानुलाकाद्यः सफदीयानुसोमरा ॥ एषमातामलाक
 ला दयदानववाकसा ॥ ७१ ॥ एषमाताविष्मगात्रवीजं केषमनां गति ॥ एषयवप्रजाति
 र्यं संवर्द्धयति वस्मति ॥ ७२ ॥ यद्ययद्वस्वमावाहा श्रीधपून्धारुमे ॥ सर्ववदात्म
 कादवः सुभ्रूजुशकः सजागन ॥ ७३ ॥ वीध्वनः सर्वरुतानां यनमष्टीप्रजापति ॥ का
 लात्मासर्वरुतात्मा विष्मत्मा विष्मतामूव ॥ ७४ ॥ ऊत्तमृथ ऊलाद्याधि ससागरयना स
 न ॥ नाविद्वयसनध्वंसी श्रीमान्यादुदिवाकर ॥ ७५ ॥ यत्तन्नामसीपाद्मा ॥ आदिर्यकीति

अश्वमेध

१४२

ASHA ARCHIVE

निश्चयः ॥ पातवृत्त्या को नृयः तस्य वागर्थकृत् ॥ ७७ ॥ पातकान्मुञ्चयार्थं या
विश्वतः सयः ॥ ७८ ॥ अथ विस्मया सर्वपापेषु मुञ्चय ॥ ७९ ॥ मानसं वाचिकं यत्र का
निकं हन्ति दूषकं ॥ ८० ॥ विस्मयजममानमु पश्यतु परमं भद्रं ॥ ८१ ॥ यत्र का कुरु गपार्थं तद
कापुतिमुञ्चय ॥ ८२ ॥ ददुःखं ददुःखानि मनुजानि विगपिका ॥ ८३ ॥ यवान् ददुःखं ददुःखं
अतिशया दया कुरु ॥ ८४ ॥ उपमानं नृपतये किं जीवस्वभावं दर्शय ॥ ८५ ॥ सन्वतसं वरुण मव
८६ ॥ यतस्तु भुवैरुवत ॥ ८७ ॥ अथ विस्मया विस्मया महान् पश्य नृपतये ॥ ८८ ॥ यत्ति दयः प
रु कृपा वारुणा मीहात्मने ॥ ८९ ॥ पातस्तान् दत्तं वा यत्र का यत्र मानसः ॥ ९० ॥ सुवर्णं च

रु वनिनवान् मुपजायत ॥ ९१ ॥ वाधनसं पन्ना जायत वा वृजस्तथा ॥ ९२ ॥ अदि
यददयं पुन्यं ह्येतानां विदुषिर्न ॥ ९३ ॥ अत्रा च निवर्त्तयार्थं सर्वपापेषु मुञ्चय ॥
॥ ९४ ॥ अगमं नानि सिद्धिं कामस्य पापुव ॥ ९५ ॥ अतर्जपद्य को नृययनः यथा कुरुवा
प्रापसि ॥ ९६ ॥ अदि यददयं पुन्यं यः प १० सुसमाहितः ॥ ९७ ॥ हा मुञ्चत पापा कुरु
प्राप्तं यत्र वव ॥ ९८ ॥ यः ०० दंष्ट्राया निर्यजपदा विस्मयाहितः ॥ ९९ ॥ सर्वपापविमुक्ता
त्मा सूर्यलाक्ष्मदीयन ॥ १०० ॥ अपूर्वा सरुगं पूजा कुरु नो जन्मवापुयात ॥ १०१ ॥ मू
शान्ता ॥ १०२ ॥ अथ ४५० न सदा ॥ १०३ ॥ यत्ति दयः विदितं वा यत्र नाहि माय जलहि ॥ १०४ ॥

उदयावलमावृट् राख रंयणनः छि नः॥ १२॥ जयनमानवाह कृष्णपूजावीवि
रुक्ते नः॥ सुजातिपत्रमं कानं ययुधवादिवाकवः॥ ६०॥ अमिपमदनं पार्थ यदाक
मुष्टमानरुने॥ तस्युक्तिरुक्ता गपायननपार्थुरिः॥ ६१॥ आहु मयवामपादनम्
द्विगुहदयै जयन्तु॥ ॥ विरिष्ट रागीरुवनिष्ठ श्रीरुवनिष्ठरिः॥ जय मयकशिः
तार्थमाकसकनमाविगन॥ ६३॥ वाकसुनाहिरुगस्य विकानानष्टनूपाधुव॥ अ
यनन अतमः आहूतयेधवनि॥ ६४॥ निवातुनं यकनूत सहनं कृष्टतपूनः
नंमपार्थमाथ यदापिष्टामहध्वनः॥ ६५॥ किंभूतममिन्वः कश्चिद्विवाकोनवि

वर्जितः॥ पीडननवसन्द दाकनारुवनिदावृणः॥ ६६॥ जयानूयर्दं तस्य कर्तुमिच्छ
रुर्ननः॥ तदासखिलमादाय जयमनमिमवृधः॥ ६७॥ उं नमारुगवततस्य आदिष्टा
यनमानमः॥ यथाजयहृदाय हविदधुयनेनमः॥ ६८॥ ह्नापमनं नमस्तु न पुन
गपुहतायथा॥ अत्यथहिरवादाधानम्यक्ति नायमं मय॥ ६९॥ वरुन निष्ठितं
कं पूजायेव निवाधमं॥ अरुध्वनिष्ठत्यमं लिङ्गं मयमगुलं॥ ७०॥ पूर्वमय
लिमं लूयं आनयातु रेवित्यद्योत॥ योषाम् चैव विवर्तनी न लिग्यातु रगत्य
स॥ ७१॥ वारुणवृष्टं विद्या कर्मनैव सञ्जयत्॥ आदियमूर्तुले मयं ॥ ७२॥

विष्णुमवव ॥ २२ ॥ मध्य उरुस्क रं विद्या स्क मनेव समर्थय न ॥ भूगप रं पव आसि र्हिका मस्य
 रात्रतथा ॥ २३ ॥ मरुगज समुद्रक पुपध गङ्गा ॥ २४ ॥ सक मने नि पद्मानिकु रवीरा निवा कून
 ॥ २४ ॥ तिलगन्द रस यूकं । कु र्गै र्धादक नय ॥ वका चन्दन मि श्रादि कृ त्वा वे गामु राजन ॥
 धृत्वा सि रसि गत्या र्धं जानूया धरणी नय ॥ मर्तु पू रं गुण कण प्रस्थ दद्या र्गै रसु य ॥ २५ ॥ ॥
 गू र्धमर्तु ॥ ॥ ईं कौं कौं ईं ईं ४ सु र्याय नमः स्वाहा ॥ ॥ ईं र्वी खला कौ यमु कथ स्वाहा ॥ ॥
 ईं ईं ४ मारु त्मय स्वाहा ॥ ॥ न सु र्याय सहस्र रातवः न मा सु र्वे ध्म न वजा न व द ॥ ॥ द र्क स
 धि मया रा ना य हान त र्हे न मा मुने ॥ २६ ॥ ए हि सूर्य सहस्र राति गजा रा श न ग त्य न ॥ अ नू र्क

पयसा रक्ष्य गृहा ण र्व दिवा कव ॥ २७ ॥ ईं न मा रग व ग सु र्याय नमः ॥ ॥ अग्नि गज स नमः ॥
 ॥ ॥ ईं आदि द्याय नमः ॥ ॥ आदि र्य र निवे विद्या श्रित मादि य नू पि र्णी ॥ इ रया व क र्व ना सि
 आदि र्य स्य निव श्य व ॥ १०० ॥ ए हि दी क्ता म्य ह क र्क पु र्वा र्वे व दिवा कवः य गवा ला न वा धि र्क
 आधि र्या न र्य क वि नू ॥ १०१ ॥ इ दया व क्क ण म नू र्प म ध्म ॥ क व म द ध्य र ॥ अ र्ध मा न ख र्य विष्णु
 मि मू र्ति सु दिवा कव ॥ १०२ ॥ ईं न मा रग ग जि वे ध्म न वजा न व द ॥ ॥ म म द म र्य गृ हा न द व द
 व न म म पुने ॥ १०३ ॥ दि म द्याय न मा द्याय न मा न म ४ क ग ध्मा य द वा य न म् ४ सु र्याय न न म ४ ॥ १०४ ॥
 ऊ र्ध्व जय मु विज या जि न र्वा ॥ १०५ ॥ जि न धिय ४ ॥ म ना जि न ग क ॥ १०६ ॥ वा जि न ४ सु फ की र्ति ता ॥

॥१०५॥ हविगहयवर्थं दिवा कर्तुं कनकमयी वृजयन्तु विजुनी पुनिदिनमूदयनवतवशव
नमूयं हिरण्यमयं ॥१०६॥ नगकपापलावाधनं तद्याधिरास्यक विन ॥ नना ॥ गच्छ
यवतवयुगयक विन ॥१०७॥ दृष्ट्या नरयं तप पार्थिवं सस्येव ॥ येनि गह्वर्यना
सिंहाधिनीति नगसय ॥१०८॥ दम्भिनि नव नधनी पजायलरुत पशून् ॥ सिद्धिकासा रवासे
द्विकी न्याकास मुर्क न्यका ॥१०९॥ नगत्यरी नि कोति यरु कियुर्क नव नसा अश्वमधसद
धालिवा जययगता निय ॥११०॥ कन्याकाटि सदुयस्य दले स्यरुले मापूयात् ॥ वंदमादि य
द्वययथाधीयतं सगर्जनव ॥१११॥ सर्वपाप विमुक्तात्मा सूर्य ला अमहीयते नास्त्यादि य

समादवानासयादियुसमागति ॥११२॥ पुय कोरुगुवन विष्णुय नविष्टं पुनिष्ठिर्त गयी
गतसदुयनसमादय रूतयत्तु लं ॥ त गह्वरं लरुत निर्वी सायासाधुति यत्र वि ॥११३॥ यथा
धीयतं सूर्येन दयं सकर्तुं परं सुरुलं रवते ॥ अष्टानध्वान्न नविलिखिताय ४ सम ययित ॥
॥११४॥ वदन्ताक मृषी ॥ वजायत माने विवा ॥ जानि सल्लया प्राति स्रुतीत्माना नगर्गसय ॥११५॥
ऊजाय लाक गुय पाद ताय रुता तन ॥ गमपय रूय ॥ सूर्याय सर्व पुनर्ग नकाय तमासदा
रुनिका लिसय ॥११६॥ सूर्ये नरे के ४ य विष्टा य दिव्य गही य दिव नमयाय ॥ महात्मन मा
कयदाय निर्य तमा मुग वासवे काल ताय ॥११७॥ विवश्वतु नरु ता विवात्मन जगत्पदा
सुजाय दिने वि ॥ सूर्येन दाफ सदुय व श्वसुवा रूमाया मिग न ज सत्तम ॥११८॥ अ

